

GENER DE 1995 * N° 212

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Les llistes

Els rumors que corren pel poble asseguruen que tornaran esser vuit les llistes que es presentin a les eleccions municipals del 28 de maig, talment com va succeir ara fa quatre anys. Tendrem, per tant, una oferta semblant -si no idèntica- a la que tinguérem aleshores, amb els mateixos partits i gairebé les mateixes persones que fins ara han regit el nostre ajuntament.

Sense que pretenguem negar a ningú el dret de presentar-se -ni molt manco!- a l'opinió de la gent per regir el nostre municipi, consideram que això és una exageració.

Si els candidats pretenguessin oferir als electors diversos models de gestió municipal, diverses maneres d'invertir o gastar el que es recapta -que d'això és el que es tracta a les institucions de gestió com els ajuntaments-, creiem que amb tres opcions n'hi hauria ben a bastament: una més conservadora que podria incloure els partits de centre-dreta, una altra més progressista amb els dos que duen la paraula socialista en el nom, i una tercera per defensar els drets de Son Carrió.

Però la realitat no és així. Si tenim tantes llistes consideram que no és perquè hi hagi diferents concepcions sobre la gestió del municipi, sinó perquè són molts els qui pretenen treure un profit personal del seu pas per la Sala, amb totes les excepcions que vulgueu trobar-hi, que sortosament encara n'hi ha.

I una prova del que diem és que la major part dels polítics en actiu que tenim pel poble han passat per diversos partits, sense que el canvi de sigles els hagi produït cap casta de problema de consciència o escrúpol ideològic; els partits només els han servit de trampolí per asseure's a la cadira, i tant se val que sigui l'un o l'altre si s'aconsegueix continuar accedint als cercles de poder. Així, no és estrany que avui un bravegi de nacionalista i l'any que ve militi a les files d'un partit central, o a l'inrevés; i fins i tot que algun cerqui un lloc avantatjat dins qualsevol partit que l'hi ofereixi, sigui de dretes o d'esquerreres, nacionalista o no.

Potser el que encara ens manqui sigui la consciència de poble, el sentiment que els carrers, les places, els llocs públics ens pertanyen a tots i que són tan nostres com les pròpies cases. Potser el dia que ho assumim, quan aniguem a votar no pensarem: "Quin profit puc treure jo si vot aquesta candidatura?", sinó: "Quines d'aquestes persones faran més feina per al meu poble?". Aquest dia es podran retirar tots aquells que només s'atraquen a la política per interessos personals.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36.

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Gener de 1995.

Número 212.

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació Cultural *Flor de Card*

CIF: G07606185

Imprimeix: *Gràfiques Muntaner* (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

COL·LABOREN

Josep Cortès	Cantonerres	Portada
	Carta oberta	8
	Tal dia com avui	9
	Assemblea Flor de Card	18
	Espipellades	21
	Estampes llorencines	24
Serveis Socials	Envelliment de la població	3
Guillem Pont	En Poncet	4
Joana Sureda	Educació viària	5
Diversos	Batec	6
M. Caldentey	Conflictes lingüístics	10
Pere Galmés	Kubla Khan	12
Jaume Galmés	Karl Krolow	12
Xavier Morell	Viatge a l'estació Z	13
Ignasi Umbert	The angry young men	14
	Assemblea Flor de Card	18
	Secretaria	
Ramon Rosselló	Els delictes sexuals	15
Xesc Umbert	El temps del 94	16
	El temps de desembre	23
Nicolau/Simonet	Demografia	19
Josep Galmés	El consum d'alcohol	20
Maria Galmés	Si lleu...	22
	Comptabilitat	
Isabel Nicolau	Distribució	

Envel·liment de la població

Serveis Socials de l'Ajuntament
Acció social del CIM

El món occidental ha conegut un important envelliment de la població, però el procés no es dona pertot igual, perquè hi incideix l'existència de dinàmiques socio-econòmiques. En el cas de Mallorca es fa palesa l'existència de diferències socio-demogràfiques entre diverses zones.

A l'hora d'analitzar s'han de distingir alguns conceptes que sovint es confonen.

L'augment de l'esperança de vida és generalitzada dins tot l'àmbit, i és producte de l'avanç de la medicina i la millora de la qualitat de vida.

Un altre concepte és la taxa d'envel·liment, que relaciona el nombre de persones majors amb el de menors de 16 anys. La taxa més elevada correspon a àrees que pateixen una situació de depressió econòmica i que coneixen un despoblament, especialment dels sectors de població amb edat de treballar, que coincideix amb la capacitat de reproducció.

També hi afecten les qüestions culturals, en una societat que ha assolit un alt nivell de vida i una baixa taxa de natalitat.

A la part forana de Mallorca hi ha zones diferenciades en funció de l'estructura de la població; així ens trobem el Pla; la Tramuntana, Campos i Artà, pobles que no ha desenvolupat la indústria turística i que són zones envellides; la resta de la costa més el Raiguer són madures o joves.

L'estructura del municipi de Sant Llorenç permet parlar d'una *Població madura*, és a dir, amb una proporció de més de 65 anys entre el 15% i el 20%, una proporció d'adults (de 15 a 64 anys) entre un 62% i un 70%, i un percentatge de joves entre el 22% i el 14%. Aquesta estructura és semblant a pobles com Felanitx.

Quant a la població major de 65 anys, n'hi ha empadronats 819, dels quals 247 en tenen entre 65 i 69, 228 entre 70 i 74, 155 entre 75 i 79, i 189 més de 79 anys.

Si bé l'edat no és per si mateixa un fet que vagi lligat a la incapacitat i a la manca d'autonomia, sí és un element que ens aproxima a situacions de risc, que van lligades precisament a dificultats de desenvolupament personal, especialment per a les persones que tenen més de 75 anys.

Els canvis produïts sobre el model familiar els darrers anys (incorporació de la

dona al món del treball, importància de la família nuclear enfront de la família extensa, mobilitat geogràfica...) han afectat la seva capacitat assistencial envers els seus membres, i ha obligat la societat en general i l'administració en particular a incrementar els recursos assistencials.

Els recursos que s'han anat creant per a les persones majors, en un principi augmentaren la capacitat dels recursos tradicionals ja existents, assistint les persones majors que no podien ésser ateses per la seva família en el seu entorn, o per manca d'aquestes, com per exemple els centres residencials. Els darrers deu anys i paral·lelament al desenvolupament dels serveis socials moderns, aquests han anat orientats a donar suport a la família, com per exemple el Servei d'Ajuda a Domicili (SAD), que s'ha implantat de manera generalitzada a partir de la implicació que hi ha hagut per part dels ajuntaments.

El SAD ha conegut els darrers anys un creixement important, tant a nivell qualitatiu com en la seva implantació. Els motius responen a diverses raons:

- L'entorn familiar i social d'una persona és bàsic per al seu desenvolupament.
- Treure la persona d'aquest entorn per ubicar-la en un altre d'estrany pot afectar el seu estat d'ànim i la seva conducta.
- Els sistemes residencials responen més aviat a la idea dels serveis socials com a instruments únicament assistencials.
- Els costos econòmics pugen molt quan han de contemplar la normativa actual per garantir els mínims de qualitat.

L'atenció a les famílies que tenen cura de persones majors és una passa més a l'hora de millorar l'atenció. Hem exposat la conveniència de mantenir les persones majors en el seu entorn, aquesta opció, però, obliga a una major dedicació de la família, que en els casos de malaltia pot arribar a ocupar una part important de la jornada. Aquest fet ha de ser contemplat des dels serveis socials. La família cuidadora es converteix en objecte d'atenció, en benefici de la qual s'hauran de crear diferents formes de suport.

Per cobrir l'atenció a les famílies cuidadores s'ha iniciat des del CIM un programa de suport, a través de l'Equip de Gent

Gran i en col·laboració amb els serveis socials dels municipis. Pretén crear una dinàmica d'autoajuda entre els familiars afectats, un espai on poder intercanviar les preocupacions i on puguin trobar actituds solidàries.

D'altra banda hi ha un nombre important de persones majors que viuen soles. A aquest sector de població se li presenten principalment dues problemàtiques.

- La soletat: el sentiment d'estar aïllat de l'entorn social i familiar, la impossibilitat de comunicació de sentiments, de preocupacions, la sensació de no importar a ningú.
- La solitud: com major és una persona més disminueix la seva autonomia, la seva capacitat de desenvolupar-se. Aquesta problemàtica s'agreuja quan viu sola, quan recau sobre ella tota la responsabilitat de les tasques domèstiques.

Els dos aspectes no necessàriament han d'anar plegats: veiem casos de persones majors que viuen soles però mantenen una bona relació amb els veïns i amics, reben amb freqüència les visites de la família i participen sovint amb les activitats comunitàries, associacions, església,...

Hi ha persones majors, en canvi, que conviuen en un nucli familiar, però s'hi senten aïllades, no participen en la presa de decisions, no troben moments ni atenció per les seves preocupacions. Es donen casos on són els propis majors qui es van aïllant, a vegades per malaltia.

Des dels serveis socials d'atenció primària cal intervenir sobre aquests dos vessants. En el primer aportant ajudes tècniques en el propi domicili, de manera que la persona major mantingui unes condicions de vida dignes. En el segon, estimulant la relació de la persona a diferents nivells: recuperar el contacte familiar a vegades romput, facilitar la comunicació amb altres persones majors amb les quals compareix la mateixa situació personal. A un altre nivell cal fomentar l'intercanvi d'informació i coneixement amb persones molt més joves. Des del CIM i per donar suport a l'atenció primària, es realitza un programa que intervé sobre les persones majors que viuen soles, i especialment treballa els aspectes relacionals.

En Poncet

Petitoi, una mica encorbat, cabells ben curts, fesomia snzilla... era com un rellotge. Primer cada diumenge, després cada quinze dies, a la sortida de l'ofici ja tenia taula parada a l'esguard del teulado.

(A manera de nota aclaratòria cal assenyalar que, un temps, d'entre totes les misses n'hi havia una de més solemne -amb càntics i sermó-, que se solia fer a l'entorn de les nou del matí dels diumenges: era l'*ofici*, al qual hi anava la majoria de la gent, ben mudada.

També cal assenyalar que a la plaça nova, abans d'haver-hi el clot actual, hi havia dues cases: ca's metge i ca's vicari; aquesta darrera limitava amb la plaça mitjançant un porxe públic conegut amb el nom de *es teulado*).

La taula d'en Poncet i els seus voltants pareixia un betlem, ben plena de peces intel·ligentment compostes: ganivets grossos i petites, acoradors, ganivets de diversos tamanys i formes, trinxets, xerracs, senalles, càvecs, falç, alguna falcella, fessets, aixades, gavilans, gatzolls, tisores de podar i de tondre, raspes i punxons, maces i martells d'orelles, estenalles... i tot tipus d'eines que podia haver de menester un pagès.

Escometre la gent, fer una xerradeta a l'ull de sol i passar vora la taula d'en Poncet, era una part de la litúrgia dominical.

En Poncet era un home escometent i respectuós -solia tractar els altres de *vós*- que fonamentalment atenia el seu negoci: venia, rebia i entregava peces fruit d'encàrrecs anteriors -esmolar ganivets i tisores, portar eines concretes, etc.-.

Vull dir que la seva comunicació no solia ésser gaire extensa: algunes referències al temps, a la salut, i, *apa!* *què ha d'esser?*

D'aquesta manera en Poncet es constituïa en una peça més de l'entorn humà de la vila, a diferència d'altres placers que venien a temporades o que solament venien una vegada i de forma espectacular, oferint productes miraculosos (per exemple, oli de serp, que ho curava tot). En Poncet era una altra cosa, era constant i segur, una persona de confiança. Potser ell no coneixia gaire gent (els coneixia de

vista), però tothom el coneixia a ell. En un context pagès, sens dubte en Poncet ha estat durant molts anys el manacorí més llorençí de tots els comerciants externs que ens visitaren.

En Poncet era, per a mi, un concepte interioritzat (en el sentit de plaer-de-confiança-que-venia-ganivets) abans que arribàs el coneixement; així, *Poncet* és un diminutiu de Ponç, nom propi que traduït al castellà és *Poncio*. Hi

ha -havia- varies famlies ganiveteres amb el nom de *poncets*. De fet, la fabricació artesanal de ganivets era -és?- una feina selectiva i apreciada. Vull dir que en el món artesanal (fabricació d'eines útils amb plaer), els ganiveters representaven un estadi considerat socialment superior a altres quefers; potser perquè un bon ganivet era una eina imprescindible a la butxaca del pagès, potser perquè requeria una alta especialització. Per això els bon ganivets

encara porten a la fulla la marca de la casa. Val a dir també que les famlies ganiveteres mallorquines eren comptades, i que, almanco fins fa molt poc, l'aprenentatge de l'ofici era selectiu i escrupolós, seguint els canons i les pautes gremials de l'edat mitjana.

De fet, *en Poncet* representa una altra baula perduda. Ningú ja no porta un ganivet i un tros de fermall a la butxaca (ara ens basta amb unes monedes i la clau del cotxe), i solament

en comptades ocasions -quan se segueixen pautes tradicionals, com les matances, la verema...- s'aprecien els avantatges d'una bona ganivetà o d'un bon trinxet. Resulta, com moltes altres coses, sense voler, perquè ho empenyen les circumstàncies, que anam posant call sobre la cultura i els coneixements ancestrals, fins al punt de confondre termes i sentits.

Text: **Guillem Pont**

Dibuix: **Josep Cortès**

Educació viària a Sant Llorenç des Cardassar

L'Ajuntament de Sant Llorenç, i en concret el servei municipal d'orientació educativa, en col.laboració amb la policia municipal, torna oferir, com cada any, les activitats d'educació viària a les escoles del terme.

Els objectius del programa han estat sempre els següents:

- Desenvolupar hàbits de prudència en els nins i nines, ja des de ben petits, tant en la seva condició de vianants com de viatgers.
- Fomentar a l'escola el coneixement de les normes i senyals de circulació.
- Adquirir hàbits de comportament i consciència ciutadana en relació al comportament al carrer
- Fomentar el sentit de la responsabilitat i la noció de perill, quant a la conducció de bicicletes i ciclomotors en els alumnes

més grans.

- Incidir en els comportaments incívics de manera educativa.

Està previst realitzar activitats durant la primera quinzena de febrer a l'escola Mestre Guillem Galmés, de Sant Llorenç i a l'escola Sant Miquel de Son Carrió. A l'escola Punta de n'Amer de Sa Coma les activitats s'iniciaran dins el mes de març.

Es duran a terme les següents activitats: Pràctiques de circulació, xerrades-col.loqui adients a cada nivell, sessions audiovisuals, visites a les dependències de la policia municipal, etc. A més, es facilita als professors tota una sèrie de material didàctic per a treballar a l'aula.

Cal destacar que els alumnes de 7è i 8è de l'escola Mestre Guillem Galmés han anat realitzant durant el curs activitats

com: construcció de senyals de trànsit, han treballat amb un programa informatitzat per ordinador sobre temes d'educació viària, han col.laborat en l'elaboració de diapositives sobre el coneixement de l'entorn físic de la localitat en relació al trànsit, i altres que aniran desenvolupant la resta del curs.

Aquest programa d'educació viària es dissenya i coordina des del servei municipal d'orientació educativa, i l'executa la policia municipal conjuntament amb els professors dels centres escolars.

A més, compta amb la col.laboració de dues entitats: per una banda la direcció provincial de Trànsit i per l'altra el servei de Protecció Civil de la conselleria de Governació del Govern Balear.

Joana Sureda

S.M.O.E.

joieria-rellotgeria-fotografia

Garcia Lis

Carrer Major, 47 * Tel. 838351 * Sant Llorenç

Demuestra els teus sentiments

amb joies de l'amor

FINOR

el dia dels enamorats

Estimats Reis d'Orient

Perdonau-nos per la mala organització que hi va haver al poble de Sant Llorenç, esperant la vostra arribada, però és que aquest poble tan humil no està acostumat a rebre celebritats com vostès. Per ventura si veniu més sovint...

Estam molt agraïts pels regals que ens vàreu fer arribar, però, per si tornau prest (abans del maig), us volem demanar un grapat de projectes, perquè el poble de Sant Llorenç pugui triar la seva plaça pública, aigua neta per a la piscina, uns empedrats nous, el clavegueram que funcioni, un batle com el de Son Carrió, que mira molt pel seu poble, més seguretat pels dies de bauxa, i què en feim amb l'estat de ca ses monges?

Ajuda, help!

L'Ajuntament de Sant Llorenç està negociant poder participar en el Fons de Cohesió de la Unió Europea. El projecte serviria per efectuar millores a la zona costanera de Cala Millor.

Mateu Puigròs ha manifestat als companys d'Ultima Hora, que aconseguir aquest ajut seria un gran avantatge per al municipi llorenç. Tot i que encara hi manquen moltes passes a fer

des de l'Ajuntament, confiam que la petició municipal sigui tinguda en compte, primerament per les autoritats autonòmiques i estatals i finalment que Brusel.les hi doni el vist i plau.

Eleccions '95

Pareix que un cop més el municipi llorenç serà dels que oferiran un ventall més ampli de candidatures als votants.

Si no es gira la truita i no hi ha canvis de darrera hora, podrien arribar a esser vuit o nou les "quadrilles" que optassin a entrar a la Sala.

Disseny

Adolfo Domínguez, Agatha Ruiz de la Prada... N'estam cansats de què s'emprin els dissenys d'autors espanyols reconeguts internacionalment per fer drogues. Sí senyor! Tot això ve degut a què el passat 18 de desembre es va trobar un aplec de drogues de disseny, fetes a laboratori. A causa d'aquest aplec es varen detenir dos joves llorençins que se suposa eren els distribuïdors des estupafaents; els seus també suposadament suministradors eren Julio F.T. i Juan Manuel O.R., residents a Cala Rajada, que varen esser detinguts per un grup de la Policia

Judicial de la Guàrdia Civil de Manacor i es troben a disposició judicial.

Felís Navidad!

Felís Navidad!!! Cantava el cor de la parròquia de Sant Llorenç a la missa de matines, una missa tradicionalment mallorquina; pareix que no ha arribat la normalització lingüística a la nostra parròquia! I és que les matines d'enguany estaven d'oferta a qualsevol supermercat, ja que no hi va haver l'anunciació de l'àngel i la sibil·la repetit, encara que aquest any ho va fer molt més bé que l'any passat. Malgrat les petites errades que sempre hi ha a les ofertes, tot va anar molt bé i tothom va sortir de l'església molt felís.

Canal 4

Un parell de dies abans de Sant Antoni, els especialistes en fer *zapping*, varen quedar embadalits en veure els nostres comedians: "Sa madona du és maneig" era l'obra que estava en antena a aquesta televisió ciutadana.

Aquesta obra fou estrenada a Sant Llorenç l'any 1990, si els nostres informadors no ens fallen. Hi actuaven n'Andreu Mec, na Margalida Fava,

n'Antoni Artaner, na Maria des Forn, ... Sabem que ens deixam algun nom, però és que la commoció fou tan grossa que no ho vàrem poder retenir tot.

Recital a Son Carrió

Dissabte dia 14 de gener, dins el programa de festes de Sant Antoni, vàrem poder gaudir d'un recital d'en Biel Majoral i el seu grup.

L'església de Son Carrió fou l'escenari d'aquest esdeveniment, i cal dir que quasibé estava tota plena de seguidors d'en Majoral. El programa que oferí amb el seu grup estava integrat per algunes noves composicions, la gran majoria inspirades en tonades del camp, romanços, codolades, etc., i també per composicions propies.

En Biel Majoral digué que la comarca de llevant estava de sort, perquè encara hi podíem escoltar moltes de les tonades del camp cantades per gent major, cosa que per altres indrets de l'illa això ja no passa.

També hem d'encoratjar els alumnes de magisteri, que d'una forma pedagògica transmetin als seus alumnes les tradicions del nostre poble.

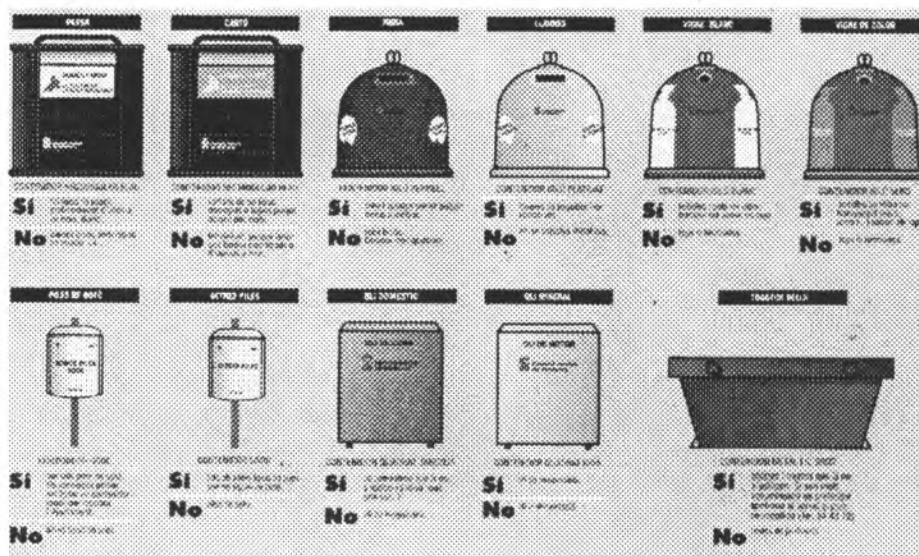
Contenidors verds

Encara que només tinguem un *punt verd* i que no està complert amb tots els contenidors que contempla el Punt Verd, l'Ajuntament de Sant Llorenç i el Consell Insular de Mallorca, han fet uns calendaris informatius -en paper reciclat, és clar!-, per donar informació sobre els residus que podem tirar als esmentats contenidors.

Si amb aquest calendari pretenen donar informació al poble, no sabem si ho aconseguirà, ja que només el podeu trobar a l'Ajuntament.

Cap d'any

Com cada any, el comiat de l'any vell va ésser un desastre. Comencant per l'orquestra, que val més que no

n'hi hagi, que per insultar el poble no importa pagar ningú. Hagués estat millor que els doblers s'haguessin destinat a arreglar el rellotge de la Sala, i per ventura qualche any donaríem la benvinguda a l'any nou d'hora i amb les campanades d'un rellotge. Al Sr. batle es veu que li agrada començar l'any amb els crits dels joves, però per donar els molts d'anys al poble no es necessari fer un discurs. Els joves van col·laborar amb els cants i no varen ésser massa cívics, ja que tiraren les botelles a terra tenint els contenidors de vidre tan a prop.

Sant Antoni

Les festes de sant Antoni varen començar amb un fogueró al centre d'adults, però no hi va haver gaire gent a causa del temps fred i la pluja, que no van acompanyar. Dilluns a les dotze del migdia a l'escola pública també hi varen fer un fogueró, com ja és habitual, i els pares pogueren anar a fer una torrada si duïen pa-taleca.

Dilluns a vespre, dissabte de sant Antoni, no hi va haver massa focs per anar a torrar: només una partida de foguerons no gaire animats, però així i tot la banda i els dimonis sortiren a fer la volta de costum.

Dimarts, dia de sant Antoni, varen sortir les carrosses. Davant davant hi anava la banda tocant un pasdoble i

una bona tracalada de dimonis de tot tamany. Quasi totes les carrosses eren dels alumnes de l'escola, i representaven les rondalles mallorquines. Varen estar molt animades si pensam que a sant Llorenç no era festa.

La diada de sant Antoni va acabar amb el fogueró de l'Ajuntament, amb pa, llonganissa i botifarrons per torrar. Per treure's el fred hi havia sangria, però alguns triaren el ball de bot per encalenticar-se, i ballaren fins prop les dotze de la nit.

Molts d'anys per sant Antoni.

Premi

En Xesc Umbert i la seva esposa Maria Roig foren agraciats amb un apartament a Cala Major. Aquest era el primer premi del concurs de "El festival de los Espléndidos Reyes Magos de Ultima Hora".

En Xesc ha manifestat diferents vegades, per les tertúlies de cafè i del Cardassar, que no havien rebut mai un premi, i sobretot un premi tan gros i important com aquest.

En nom de tots els que feim el batec, volem manifestar la nostra enhorabona a en Xesc i la seva família per aquest premi, i sobretot que no sigui el darrer.

**D. Sanchez, F. Ramon,
J. Fullana i J. Domenge**

Carta oberta a Sebastià Roig

Senyor Roig,

Perdoni que em dirigeixi de manera pública i directa a vostè, tot i que la seva carta que publicarem el mes passat a *Flor de Card* anàs dirigida al batle de Sant Llorenç, però quan tencres que dir d'una persona m'agrada dir-li-ho personalment, sense que hi prengui part cap casta d'intermediari. I com que no estic d'acord amb pràcticament res del que afirma i no voldria que la gent es pensàs una cosa per l'altra, pas directament a comentar el seu escrit.

Per començar afirma que *"no va fer (el Sr. Cortès) allò que li pertocava a l'hora de coordinar els autors perquè ens donassin els articles informatitzats i amb uniformitat de programa"*. A l'única reunió que he mantingut mai amb vostè, i a la qual hi assistí un representant de l'Ajuntament (em sembla que fou Bartomeu Mestre) i també Isabel Moll, ens va dir que els autors podien entregar els treballs amb qualsevol programa informàtic, ja que la Universitat disposava de programes conversors que els adaptarien al seu propi programa de tractament de textos. No em venguí ara dient que tots ho havíem de presentar amb el sistema MACINTOSH perquè no és ver, i pos aquestes persones per testimoni per demostrar que el que afirma és fals.

I per si no ho sabia, li record que gairebé tots els programes informàtics que tengueren problemes a l'hora de *transformar els arxius*, com diu vostè, foren precisament els corresponents als professors que treballen a la Universitat de les Illes Balears: Pere Salvà -al treball del qual, entre d'altres errades, només posaren tres dígit

a les columnes de població, el que va suposar que en lloc de dir 3.428 habitants, per exemple, diguéss 428, i així a centenars de dades, que revisàrem n'Antoni Riera i jo d'una en una-; al d'Isabel Moll, per tot el que vaig esmentar al meu escrit de l'estiu passat; als gràfics de Pere Sales, que vostè no esmenta i que segueix pensant que són il·legibles; al de Pere Fullana, que va resultar que quan ens el presentàren per revisar hi havia una barbaritat de signes erronis, com sap perfectament Francesca Llabrés, del seu departament. En canvi els d'Antoni Riera, Jaume Salas, Joan Domenge o el meu mateix, que estaven presentats amb *Word Perfect* i amb DOS, no tengueren cap tipus de problema informàtic, tot i que el seu departament treballa bàsicament amb el sistema operatiu de MACINTOSH.

I per aclarir-li definitivament allò que insinua en aquest punt, li faig saber que ni n'Antoni Riera, ni na Isabel Moll ni jo mateix hem cobrat una sola pesseta per coordinar aquest llibre, encara que a vostè li costi creure-ho.

En el segon punt he de reconèixer que és ver que revisàrem tres vegades els articles, però a cada una hi trobàvem noves errades que no eren a la revisió anterior, i fins i tot moltes de les que havíem corregit no s'havien rectificat per part del seu departament. Per tant, si pretenem fer més revisions no era perquè tenguéssim poques feines, sinó perquè volíem que el llibre sortís així com cal. I si vostès optàrem per obviar-me fou únicament perquè sabien que els dos responsables de l'Ajuntament no els posarien cap emperò i els deixarien publicar el llibre així com els donàs la gana, encara que el resultat final no fos l'adequat. Hi havia pressa per part de l'Ajuntament perquè el llibre sortís fos així com fos, i la qualitat de la publicació li asseguro que no era la seva

preocupació primordial.

En tot allò que respecta a l'extensió de l'article de Jaume Salas no li faré cap comentari, perquè ell mateix ja va donar la seva opinió a la revista de novembre de l'any passat.

El que sí comentaré és la qualitat de les fotografies i els plànols del treball de Jaume Salas. Al meu article afirm que són *impresentables* i vostè diu que *no són una meravella*. És evident que no estam d'acord amb el qualificatiu que els hem d'aplicar, i que aquest depèn, bàsicament, de l'altura del llistó que cada un ens marcem a l'hora de valorar el resultat. Si vostè es conforma amb la qualitat que va sortir al llibre, jo no. I no em venguí amb què tenien problemes de pressupost o que els seus equips són xerecs, que la Universitat braveja d'esser capdavantera amb tot el que respecta a la informàtica, i aquelles fotografies eren molt pijors que les de qualsevol revista de *Prensa Forana*, que surt al carrer amb uns mitjans molt inferiors als que diposa el seu departament. Prova de què el que vostè diu són *excuses de mal pagador* és que les corresponents als treballs de Joan Domenge, Guillem Pont o Pere Rosselló, sense esser cap meravella, són molt més acceptables que les de Jaume Salas, i estan fetes amb els mateixos equips.

I també li he de rebatre l'afirmació de què nosaltres *"revisàrem els peus de fotografies i altres petits detalls que diuen que són erronis"*. A la darrera revisió que férem -de la qual en guard una còpia i que fou la que s'emprà per a la presentació del llibre- no hi ha cap fotografia ni cap plànol; hi ha uns requadres en blanc on se suposa que hi havia d'anar la il·lustració correcta, cosa que no fou així en tots els casos que Jaume Salas comentà a l'escrit esmentat abans. Nosaltres sabem que allà hi tocava anar una fotografia determinada, el que no sabem és si

vostès s'equivocarien d'imatge o la posarien a l'inrevés. Es veu que tant al seu departament com als nous *coordinadors*, aquests "*petits detalls*" els passaren per alt.

Però allà on vertaderament mostra el llautó, Sr. Roig, és on afirma que sap que el que em va molestar realment fou que el meu nom no sortís a la coberta del llibre. Això, i perdoni l'expressió, és una vertadera collonada, i per diversos motius. En primer lloc, i per només haver-nos vist una sola vegada en la vida, em sembla molt pressumtuós per part seva el pretenir endevinar les meves secretes intencions. Vostè no em coneix de res, ni sap quins *interessos* tenc, ni quins són els meus desitjos. Vostè, si no està d'acord amb el que afirm, si vol, m'ha de contestar sobre el que he escrit, no sobre el que suposa que pens, perquè no en té ni punyetera idea. En segon lloc, i vull creure que estam d'acord en aquest punt, no som dels que pensen que l'únic important d'un llibre és la coberta, i me'n fot si el meu nom hi consta o no. I en tercer lloc, Sr. Roig, la suggerència que els

noms dels coordinadors fos a la coberta no fou meua, sinó d'Antoni Riera Melis, catedràtic d'Història Medieval de la Universitat de Barcelona, que fou qui va dissenyar la columna vertebral del llibre. Pens que per elegància no va proposar que només es posàs el seu nom a la coberta -com consta a altres llibres basats en treballs d'equip i publicats a la Universitat de les Illes Balears-, i per això va suggerir que hi constassin els dels tres coordinadors, amb la qual cosa la doctora Isabel Moll hi va estar d'acord.

Per acabar, li faig saber que l'únic interès -sense "cometes", com vostè ho posa- que em mou en l'aspecte que discutim és la recuperació de la manera més digna possible del nostre passat històric, mitjançant l'edició de llibres que facin referència a Sant Llorenç, i amb aquest ja en duim més de mitja dotzena, i això només m'ha proporcionat feina, despeses i malsdecap; així que no li consent que insinuï que he mostrat "*en tot moment interessos*" diferents dels que he esmentat abans.

No sé si per part de la Universitat l'interès era tan *desinteressat* com vos-

tè afirma, perquè pel tema del llibre i per altres futures col·laboracions amb l'Ajuntament es van desplaçar ben apostats a casa Jerònia Mesquida el propi rector, Nadal Batle, el vice-rector, Climent Picornell i un representant del departament de publicacions, a fi d'entrevistar-se amb la pròpia Jerònia, en Guillem Pont, n'Antoni Riera i jo mateix. Trob que hi havia molta gent per només "*acceptar de bon gust gràtuitament i desinteressadament col·laborar amb l'Ajuntament*"...

En fi, Sr. Roig, potser no van gaire equivocats els qui pensen que aquest escrit seu no és més que una manera d'escapolir-se de les pròpies responsabilitats per carregar-les a un altre, no fos cosa que, com que *gat escaldat aigua freda tem*, haguessin d'esperar també dos anys i mig per cobrar la seva feina, talment com va passar amb els autors dels treballs que formen el llibre, i com passa a la majoria dels creditors del nostre Ajuntament. Esper que no sigui així.

Ben cordialment,

Josep Cortès

Tal dia com avui

ARA FA 90 ANYS

* Que es va fer la plaça Nova i es va obrir el carrer de la Mar.

ARA FA 45 ANYS

* Que els germans Santandreu compraren la central elèctrica a Joan Nadal.

ARA FA 50 ANYS

* Que es fa fundar la Societat Columbòfila, amb seu al cafè de Ca's Pinxo.

ARA FA 35 ANYS

* Sense poder precisar el mes exacte de l'esdeveniment, enguany fa 35 anys que arribà la primera televisió al poble. Tenim dubtes si fou la de ca'n Josep o la de la rectoria, quan dirigia

la parròquia Mn. Llorenç Perelló.

ARA FA 30 ANYS

* Que s'aprovà el sanejament de S'Illot.

ARA FA 10 ANYS

* Que va caure una forta nevada en

el poble, la major des de 1956, s'any de sa neu.

ARA FA 5 ANYS

* Que esbucaren el taulado, i, per tant, que tenim la plaça Nova d'aquesta manera.

Josep Cortès

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

Conflictes lingüístics: mots poc usats

M. Caldentey

Hi ha una sèrie de paraules que esgrimeixen com una arma els detractors de la llengua catalana a Mallorca, sense tenir present que els mateixos mallorquins les usen; tot i que, certament, són poc emprades en la parla col·loquial, les trobam a dites populars, refranys o cançons antigues.

És el cas, per exemple, de *barret*. Actualment, cap persona de Mallorca no usaria, a la parla col·loquial, probablement, *barret* en lloc de *capell*. Però molts de nosaltres hem emprat, en alguna ocasió, aquella dita (o, si més no, l'hem sentida a dir a persones majors): "*si s'enveja fos tinya, tothom duria barret*". O aquella altra: "*tants de caps, tants de barrets*". O una altra: "*ca, barret*".

Una altra paraula que ens podria servir d'exemple és, precisament, *mot*, tot i que, més fornalment, és usat encara avui. Podem citar algunes frases fetes en què apareix *mot*; possiblement, la més coneguda i popular és "*ser el darrer mot del Credo*", que trobam usada al primer capítol de la novel·la de l'escriptor llorenç Salvador Galmés, el títol de la qual coincideix amb el d'aquesta revista: "*Flor de Card*" ("*En Belluguins... era el darrer mot del Credo*" -Salvador Galmés, cap. 1r, "*Flor de Card*"). Aquesta és la més coneguda, però no l'única: "*dir els quatre mots de la veritat*"; "*no fer dos mots a una casa*".

També pot ser un exemple *pluja*. La paraula *pluja* s'usa només en expressions molt específiques, com: "*boira pastura, pluja segura*"; "*pluja d'abril, cada gota en val mil*"; "*pluja d'estrelles*" (per referir-nos al fenomen meteorològic que podem observar cap

allà la nit de Sant Llorenç) o "*aigua de pluja*" (quan l'aigua que hi ha dins un pou, safareig o cisterna s'ha recollit de la que cau del cel).

Una de les paraules més representatives de les usades pels detractors de la llengua és *gat* amb el sentit de *moix*. Tot i que a Mallorca és més general *moix*, es veu que antigament s'usaven les dues formes, perquè trobam *gat* a dites i refranys: "*gat escaldat, d'aigua freda tem*", "*treure's es gat des sac*", "*escala de gat*", "*esparreguera de gat*" i el verb "*gatinyar-se*".

Una altra que podríem usar d'exemple és *fleca*. Segons el DCVB: "A Mallorca ja no s'usa, però no fa molt, els vells encara deien "*pa de fleca*" al pa blanc". Al català central fan servir *fleca* amb el significat de *forn*. Allò que hem conservat ha estat el llinatge Flaquer.

Cambra també és un bon exemple. El DCVB dona com a definició de *cambra*: "sala interior d'una casa de senyors (a Palma)". També la trobam a cançons populars: posem per exemple el romanç "La filla del rei":

"quan sa mare sent això,
la tanca dins una cambra..."

Un mot que possiblement encara podríem sentir a la parla quotidiana és *ruc*, tot i que ja no és gaire freqüent. És més habitual usar-lo en refranys com: "*alabau el ruc, que a vendre el duc*" o "*cent anys ha que és mort el mul i encara li put el cul*".

Segons Mossèn Alcover al seu Dic-

cionari, el verb *escombrar* o el substantiu *escombra* no són molt usuals a Mallorca, tret de la frase *escombrar el forn*. En canvi, *granera* s'empra gairebé a tota la terra de parla catalana: Urgell, Lleida, Camp de Tarragona, Alcoi, Ribera d'Ebre... Així i tot, és interessant tenir present que sí s'emprava *escombrar* a Mallorca, tot i que de manera molt restringida.

Diner també és una forma representativa que no solem fer servir, però que, com les altres, trobam a frases fetes: "*qui té diners, sempre té raó*" o "*ser més conegut que un mal diner*".

Nosaltres usam *bot* en lloc de *salt* i, no obstant això, tenim un exemple molt representatiu en què usam *salr*: "*el salt de la Bella Dona*" (paratge a les muntanyes de Lluc).

Altres exemples serien *guitza*, que trobam a les rondalles d'Alcover en expressions com: "*bon re-cents racions de guitzes!*". O *eixir* (encara que avui és pot conegut i usat -a Mallorca-), que trobam a expressions com: "*altre bony m'ha eixit*" o "*set n'han entrades, set n'han d'eixir*"; la més usada a Mallorca és, probablement, "*quina eixida, ha estat aquesta!*".

De la mateixa manera que hem parlat de mots del català central que han entrat en desús a Mallorca, trobaríem exemples que han entrat en desús al Principat. Molt freqüentment, paraules que han deixat d'usar-se a Mallorca o al Principat són perfectament legítimes; és, simplement, una qüestió de norma el fet que no s'emprin en una o altra zona; unes formes guanyen terreny a les altres i, a vegades, fins i tot arriben a substituir-se.

A la parla col·loquial, el vocabulari usat és sempre més limitat que a l'ús formal d'una llengua. Quasi segur que si l'ús formal de la llengua catalana no s'hagués interromput en cap moment de la seva història, posseiríem un vocabulari molt més ric.

LIRA D'OR

Coordina: **Jaume Galmés**
gener 1995

Ferré i Andreu
Girona-1988

TRADUCCIONS

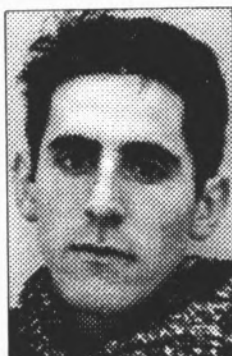
KUBLA KHAN

A Xanadú, en Kubla Khan,
Majestàtica mansió establia:
On Alph corria, el riu sagrat,
Per coves que ningú no ha mesurat
Cap a una mar sens dia.

Dos cops cinc milles de bon sòl
Amb murs i torres que l'envolten:
I ací jardins brillants i rierons
En essa, amb encensers florits;
I ací forests antics com els turons,
Racons de verd i sol vestits.

Mes oh!, aquell romàntic pou xapà
Avall el verd turó per entre els cedres.
Salvatge lloc!, tan sacre i encisat
Com mai en un minvant donzella amant
Ploràs pel seu dimoni en les tenebres!
Sens fi l'avenc, en fort sotrac bullint,
Com si en pantecs s'anàs la terra consumint,
Quan forta deu va ràpida esclatar:
I del seu broll intermitent saltar
Molts grans fragments com rebotant granís,
O gra clovat, pel pagès fet ventís:
Dansant enmig constant de rocs un munt
Renunciava el sacre flum al punt,
Cinc milles foll, de serp el moviment,
La vall i el bosc corria el riu sagrat
Fins coves que ningú no ha mesurat,
Entrant en renou dins l'oceà invivent:
I entre el tumult Kublaa sentí d'enfora
Veus ancestrals profetitzant la guerra!
I l'ombra de la mansió,
D'ones al bell mig surava,
I la font en fusió
Amb la cova s'escoltava.
Va ser un miracle inèdit com cap altre,
L'assolellat palau, i amb glaç tot antre!

Una damsel.la amb un saltiri
Vaig clissar en visió:
Una donzella d'Abissínia,
Que amb el saltiri seu tanyia,
Cantant el Mont Abora.
Si jo pogués reviure
Ses simfonia i cant,
Un tal delit faria'm viure,
Car amb música ampla i llarga,

Aquell palau faria d'èter,
L'assolellat palau!, i el gel d'aquelles cambres!
I tots els que sentissin, allà els veurien,
I cridarien: Alerta, alerta!
Sos ulls lluent, i els seus cabells flotants!
Voltau-lo amb triple cercle corredís,
Cloeu els ulls d'espant sagrat,
De rou melós s'ha alimentat,
Ell ha begut la llet del Paradís.

S.T. COLERIDGE (1797)

Trad. de Pere J. Galmés

L'autor de "Kubla Khan"

El degà dels poetes alemanys contemporanis

ESTELA PER A CATUL

Mort en llengua morta:-
immòbil
en negra cambra de Roma
perdita iuventus.

Però el vol de l'ocell de les paraules
cau una vegada i una altra
del cel obert.

Els seus cossos lluminosos
es mouen dins el nostre aire.
Els posam a la teva tomba,
dins la qual ets ben tot sol
amb el pardal mort-

Catul, protegit per lleugeres
lletres d'amor,
per l'edat d'aquells ulls
que ja no s'acluquen.

Passer mortuus est
meae puellae.
Un xiuxiueig encara
als àlbers.

Karl Krolow (Hannover, 1915)

Viatge a l'Estació Z

Capítol 19 i final: On han anat els acordions?

Xavier Morell

He begut massa. No és que me'n penedeixi, de fet és una de les poques coses coherents que es poden fer avui en dia. Però ara em veig incapacitat per ordenar degudament els meus pensaments. Com explic jo ara als estacionaris quina és la seva missió? I que el Vell Bob (a qui tant admiren) va perdre la seva memòria en un combat l'any 1968, on moriren la resta de viatjants de l'Estació Y?. I encara més difícil, com explicar-li l'origen de tot això amb l'alè a whisky i ginebra que desprenç. I el més collonut de tot és que a partir d'ara jo hauré de ser el seu cap, guia i el que més em toca els collons: responsable. No sé perquè no ho envii tot a la merda i deix que els donin pel cul a tots ells. "Va Big Joe, ara no és temps de fer-se enrera, a tu t'agraden les causes perdudes, més perduda que aquesta no crec que en trobis en molt temps". Tu calla que ningú t'ha donat permís per parlar. "Som la teva consciència, recordes". Record que et vaig assassinar quan tenia vint-i-un anys. Oh quina merda!, no sé què faig encara aquí. Deman una altra ginebra sense gel. El fill de puta del cambrer me la posa de garrafa, creient que anant gat no me n'adonaré. Li romp el nas, i si Jim no m'hagués aturat, també li hagués romput el barram. Kim m'agafa pel braç i em convida a sortir fora del bar. Jim es dedica a demanar disculpes i re- criminar-me el que he fet. Dan es treu un bitllet de la butxaca. Ami m'agafa per l'altre braç i sortim a fora. Peg una espolsada i em deix caure davant el mostrador. Surten l'únic client que hi havia i el cambrer. Criden a Jim i Dan que m'enduguin d'aquí. Jo em limit a tancar els ulls i imaginar que estic en una sènia, la qual cosa no és gaire difícil donat el meu estat, amb vuit anys i aferrat a ma mare qui em reconforta i em fa sentir segur. I jo perd la por, i em deix dur pel moviment de la sènia. I em relaxa, l'etern cercle, amunt i avall i jo ben segur recolzant el cap al ventre de la mare. En aquell moment algú em pega una coça i caic de la cabina enterra. El cop és fort i sent la sang brollar de la meua boca, coll avall. Deix que aquesta sensació em banyi completament i m'ompli de ràbia.

-Maleït fill de puta, et curraré la cara.

Kim i Dan intenten contenir el cambrer, el client es queda dret sense saber ben bé què fer, i les dames intenten persuadir-me que ens n'anem.

-És teu aquest bar?

-Sí, fill de puta, i no tornaràs posar-hi els peus a dins, però abans et faré una cara nova.

Tens tots els músculs de la mà, creant una bolla d'energia. M'encanta l'expressió del seu rostre quan veu el llum emergint de la meua mà. El puny del cambrer impactant a la meua cara és el darrer que veig.

* * * * *

Sent un acordió. Sona aquella cançó que mai me puc recordar del títol, perquè tant m'emociona. Segur que és francesa. L'acordió emmudeix lentament deixant pas a la xerrameca dels viatjants. Durant uns instants pareix una d'aquelles cançons obsessives de la "Velvet Underground". I mentres la sènia segueix girant em deman on han anat a parar els acordions.

Quan s'adonen que he obert els ulls, un malaltís cúmul de veus m'intenta explicar què ha passat. Algú (Kim crec) em demana sobre la bolla d'energia. Supòs que es deuen demanar qui som realment. Els faig callar tots d'un crit. Si han de ser alumnes meus s'ha d'imposar una certa disciplina.

Som a la casa d'algú. En una habitació plena de pòsters de cinema, de pel·lícules clàssiques del cinema negre americà. Em reconforta. Han estat curant-me les ferides, cosa que és d'agrair. Aquell paio em deu haver rebentat el nas, encara em degota sang. Bé, crec que ha arribat l'hora del discurs. De revelar els secrets:

"A partir d'ara jo seré el vostre cap". Les reticències són les típiques en aquests casos, perfecte. "Començaré pel principi més apropiat. Devers l'any 1340, un mag més gat que l'hòstia i addicte a estranyes drogues de les quals quasi no tenc referències, féu pactes amb un diable major conegut com a Vot. La seva ànsia de poder el duia de cul, cosa que no ha canviat excessivament en l'evolució humana. No sé com, aquest mag descobrí un dels vuit encanteris amb els quals es creà la Terra. Evidentment allò el cegà i es cregué l'amo del món. Intentà destruir Vot però l'encanteri se li escapà de les mans i l'únic que aconseguí fou confinar-lo en una zona que ara no sabria explicar-vos, però perquè us faceu una idea era literalment una presó. Com us podeu suposar, després de tal humiliació, jurà que tornaria per fer-se seva la ciutat i totes aquelles coses que es diuen quan un va més cremat que un misto. Però clar, no era un humà sinó un dimoni, i aquests solen tenir males bromes, així que el mag intentà protegir la ciutat amb l'encanteri. La cosa sortí a mitges, i si bé creà una espècie

l'esfera protectora, aquesta no sortí així com volia. No era permanent sinó que a poc a poc s'anava enfeblint, en concret va calcular que podria resistir qualsevol atac de Vot o les seves bestioles durant 650 anys, o sigui fins a 1993. Més concretament, passat demà. Un altre fet curiós fou que cada no-sé-quantas llunes (uns vint-i-cinc anys) s'obria una enclotxa per on la ciutat era vulnerable. Com el gatús era previsor, va crear un grup de gent que vigilàs l'encanteri i, al mateix temps, estudiàs màgia per poder fer front a Vot. Els anomenà estacionaris i anomenà cada estació amb una lletra de l'A a la Z (650 anys dividits en períodes de vint-i-cinc dona un total de vint-i-sis estacions). Tot anava sobre rodes. De fet, en el segle XVI, la gent de l'Estació J, a part d'haver descobert un remei contra la grip, havien aconseguit els suficients coneixements per aturar Vot, però l'any de 1593 fou un mal cop per les estacions. Concentrats en la lluita contra el dimoni no van preveure un enemic pitjor, m'atrevesc a dir: l'església els va sorprendre d'imprevist i tots caigueren morts a mans de la Inquisició, sense cap possibilitat de defensar-se. Tot el coneixement acumulat fins a la data fou destruït. Fins a l'Estació R, i gràcies a uns manuscrits i a uns quants encanteris trobats per un arqueòleg boig en les excavacions d'unes runes on anys abans hi havia hagut l'assassinat de l'Estació J. Des d'ençà tot ha estat una carrera en va contra-rellotge per recuperar els coneixements perduts. Tot això està en

un quadern escrit pel Vell Bob l'any 1968, just abans del començament de l'Estació Z. No sé què va passar, però el cert és que el Vell Bob va perdre la memòria i no en sap res. Ca seva està edificada damunt les runes on es van trobar els manuscrits".

Desconcert durant una bona estona. Ningú es volia creure el que acabava de dir. No cada dia et rescaten d'una vida rutinària i tranquil·la per plantar-li cara a un dimoni. Vegent que ningú reaccionava vaig haver de fer-ho jo.

"Això no és un joc. Ens enfrontam a formes sobrenaturals de gran poder. Us he de preparar en dos dies. I encara no sé com ho faré. Si algú no vol fer-ho està en el seu dret, però li don un consell: que abandoni la ciutat ara mateix i que s'endugui amb ell tots els que pugui convèncer. Pels qui quedeu les coses no seran ni fàcils ni agradables. A partir d'ara serem una força de xoc, un grup de combat. A la ciutat començaran a passar coses rares i nosaltres ens hi hem d'enfrontar. No hi ha ningú més que ho pugui fer ni ens pugui ajudar. Qui no vulgui unir-se que agafi ara la porta".

Ningú no es mou. La sort ja està tirada de fa temps. Cap destí no em fa tenir la mínima esperança. És temps de "Força Z". Tot un repte, no Big Joe?

Els qui feim "Lira d'Or" agraïm a en Xavier el lliurament sencer de la seva novel·la, començada a publicar dins "Les Muses Amigues" (vg. 7Setmanaris febrer-octubre '93)

he angry young men

Ignasi Umbert i Roig

A darreries de l'any passat, els mitjans de comunicació donaren notícia de la mort de l'autor teatral John Osborn, i això em va fer recordar que aquest autor havia format part del grup d'escriptors i cineastes anglesos que a la dècada dels cinquanta i principis dels seixanta s'anomenà *The angry young men*, (Els joves exaltats), degut a què amb els seus plantejaments rompien amb la filosofia conformista en què vivia la societat britànica de la postguerra. Directors de cinema com Toni Richardson (free cinema), autors com Allan Silitoe, *The long distance runner* (la solitud del corredor de fons), el mateix Osborn, o, possiblement el més virulent de tots ells, considerat com el *leader*, Colin Wilson.

Les obres de Wilson rompien tots els esquemes que havien imperat dins la literatura anglesa des de Dickens. La descrip-

ció de la realitat que fa aquest autor a obres com *The Outsider* (el desplaçat), *Un món de violència* o *Ritual a la foca*, el convertiren en un dels autors britànics amb més acceptació de la literatura en llengua anglesa. Amb temes avui tan usuals com el sexe i la violència, descobrí la doble moral d'una societat puritana, plena de prejudicis i hipòcrita, que no acceptava que ningú li tiràs a la cara les seves misèries. La descripció descarnada i sincera fa mal a aquesta societat dels anys cinquanta, que encara estava vivint de les passades glòries de l'Imperi, i que era incapaç de reconèixer que s'estava caient a trossos.

Colin Wilson, amb la seva obra *Origins of the sexual impulse*, s'hi enfrota de manera decidida, i ens demostra que és possible que es pugui matar per avoriment, sense motiu aparent, a partir d'una neces-

sitat desmesurada de llibertat, d'un impuls aberrant d'alliberació, i també com una afirmació del propi jo.

Aquests temes, a la dècada dels cinquanta eren tabú, i no tan sols a Anglaterra, sinó també al nostre país; d'aquí que aquest grup rompés l'encís en què estava vivint la societat anglesa.

John Osborn, igual que els seus companys de grup, deia a la cara d'una manera fina totes aquestes amargors. Qui no recorda una de les seves principals obres *Look back in anger* (Mirant cap enrera empenyats)? La seva mort per ventura ha passat una mica desapercebuda, però no hi ha dubte que el teatre anglès a partir d'ell ja no va ser el mateix. A mi m'ha recordat amb quin plaer aquests autors em descobriren un món que ens volta que no era capaç de veure totsol.

Els delictes sexuals segons l'Audiència

Ramon Rosselló

1850

Llubí.- "Sobre haber violado a Antonia Alomar, niña de 13 años, un carabinero de rentas en medio del camino de Son Busquets, cuya denuncia hizo su madre Antonia Ana Ramis".

Palma.- "Contra Dimas Nieto, sobre la muerte violenta de Catalina Amengual".

Palma.- "Contra Margarita Juliá, sobre haber abandonado un niño menor de edad".

Palma.- "Contra Juan Salvá (a) Vinagre, por amenazas graves a su muger al alcalde de Llummayor y su teniente".

Palma.- "Sobre la muerte violenta de Juana Ana Mesquida".

Inca.- "Contra Antonio Quetglas (a) Teres, sobre haber intentado violar a Pedrona Siquier".

Maó.- "Contra Juan Janer dels Aljups, de 13 años, por haber tirado fuertemente del miembro del niño Juan Galbés".

Eivissa.- "Contra Bartolomé Escandell de Antonio, sobre nulidad de matrimonio".

Eivissa.- "Contra Antonio Marí y Pedro Costa, por la muerte violenta de Catalina Juan de Antonio".

Manacor.- "En averiguación de si ha sido casual o violenta la muerte de la muchacha Antonia Suari".

Aquests casos són trets d'entre un total de 303 causes.

1851

Palma.- "Sobre violencia que se dice echa a Antonia Migrell en el término de Pina por un carretero".

Inca.- "Sobre si Pedro Juan Ferrer violentó carnalmente a Antonia Ana

Fábregues, de Inca".

Maó.- "Contra Juan Sintes i Riudevets, por querella de Maria Casasnovas, viuda, sobre injurias".

Manacor.- "Sobre si fue casual o violenta la muerte de una niña de Miguel Jaume".

Eivissa.- "Contra Jayme Colomar y Eulalia Costa, en averiguación del maltrato dado a Jayme Colomar March, hijo del 1º, de cuyas resultas murió".

Eivissa.- "Contra Juan Juan de Cosme, sobre amenazas a la joven Catalina Costa de José".

Eivissa.- "Contra Antonio Tur de Bartolomé, por querella de estupro por Margarita Ruiz".

Eivissa.- "Contra José Martínez Doloro, por malos tratamientos a su esposa Antonia Gayart".

1852

Palma.- "Contra Juan Campomar, por haber apaleado a su muger Juana Mª Bosch".

Palma.- "La causa contra Juan Horrach, por haber procurado el aborto de Antonia Bibiloni".

Eivissa.- "Contra Tomás Respeto, sobre injurias graves proferidas contra Esperanza Nietos".

Palma.- "Sobre haberse fugado de la casa paterna Francisca Marfa Estarás, llevándose 400 libras y haber engañado al Vicario de Santa Cruz suponiendo que un hombre que se le presentó era su padre, quien dió su consentimiento para casarse".

Palma.- "Contra Antonio Moll, por lo que contra él resulta en la causa sobre tentativa de haber querido contraer matrimonio sin el consentimiento de su padre Marfa Estarás".

Inca.- "Contra Marfa Pons (a) Serране, de Binisalem, sobre su vida licenciosa y deshonesta".

Maó.- "Contra Ana Portella, con sorte de José Gomila, por querella de

Blanca Contreras y Andreu, por haber manifestado que aquella había dado a luz una niña".

Palma.- "Contra Catalina Gamundí y Catalina, hija de sus padres, sobre robo de ropas y alhajas de casa de Antonio Riera".

Palma.- "Sobre la muerte desgraciada de una muger hallada cadáver bajo del marido".

Palma.- "Contra Miguel Sancho, por amenazas a su muger".

Manacor.- "Contra Miguel Espósito, sobre abuso deshonesto y hurto".

Palma.- "Contra Bartolomé Gomila, por maltrato y otros excesos a su muger Margarita Ramis".

Palma.- "Sobre hallazgo del cadáver de una niña recién nacida en el baluarte del Rey".

Maó.- "Contra D. Francisco Catalá, sobre estupro y otros excesos".

Palma.- "Parte de estar formado causa por querella de adulterio interpuesta por D. Juan Ribera contra su consorte Dª Mariana Amer y D. Celestino Roselló".

Manacor.- "Contra el honor Marcos Escalles, por denuncia de estupro y rapto de Jaymeta Vadell".

Palma.- "Sobre violación de Juana Ana Bennásar, niña de 6 años".

Maó.- "Sobre hallazgo del cadáver de una criatura de poco tiempo en la escalera de la casa de D. Gabriel Saura".

1853

Palma.- "Sobre haber intentado envenenar una niña de 30 días, hija de D. Fausto Morell".

Palma.- "Contra Juana Mª Palmer, en averiguación de las espresiones vertidas por éste de que D. Juan Ordinas, prebitero, había contribuido a un aborto".

Eivissa.- "Sobre la muerte de una niña recién nacida en el torno de la casa de espósitos de Yviza".

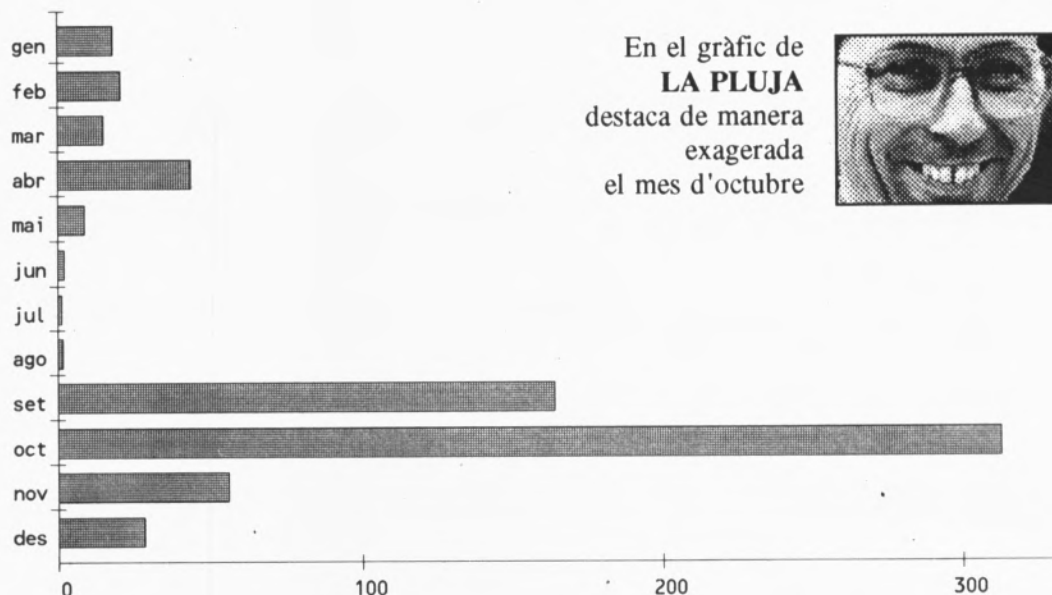

Gener

Deu gelades, una profunda borrasca de 995 mb i un potent anticicló de 1035 mb foren els fenòmens que més destacaren durant el mes de gener de l'any passat. El vent també fou remarcable, ja que fou precisament aquest mes quan arribà als 72 km/h bufant de la banda del ponent, i durant altres deu dies se superaren els 40 km/h.

Febrer

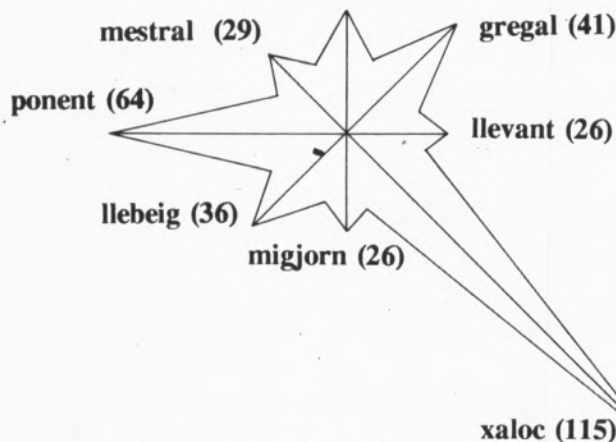
Poca cosa cal destacar d'aquest mes. Només -1° de mínima i una depressió de 997 mb.

En el gràfic de **LA PLUJA** destaca de manera exagerada el mes d'octubre

tramuntana (33)

A la **ROSA DELS VENTS** podrem veure, entre parèntesis, des d'on ha bufat més vegades durant l'any.

Març

Del març el més significatiu fou el poc vent que va bufar, tot i ésser sovint qualificat com un mes ventós. Les màximes que s'aconseguien foren de 43 i 36 km/h, i la resta va ser molt fluixet, cosa ben normal perquè la pressió es mantingué gairebé tot el mes per damunt els 1020 mb.

Abril

El dia 3, un embassament d'aire fred deixà caure 6 litres d'aigua per m², la meitat d'ells en forma de neu granulada. El dia 11 es va repetir el fenomen, però amb més virulència: Ses Planes, el Coll d'Artà, Sa

Fompella i Pocafarina es despertaren ben blanques de neu i calabruix. L'Informatiu Balear en va donar imatges per televisió.

Maig

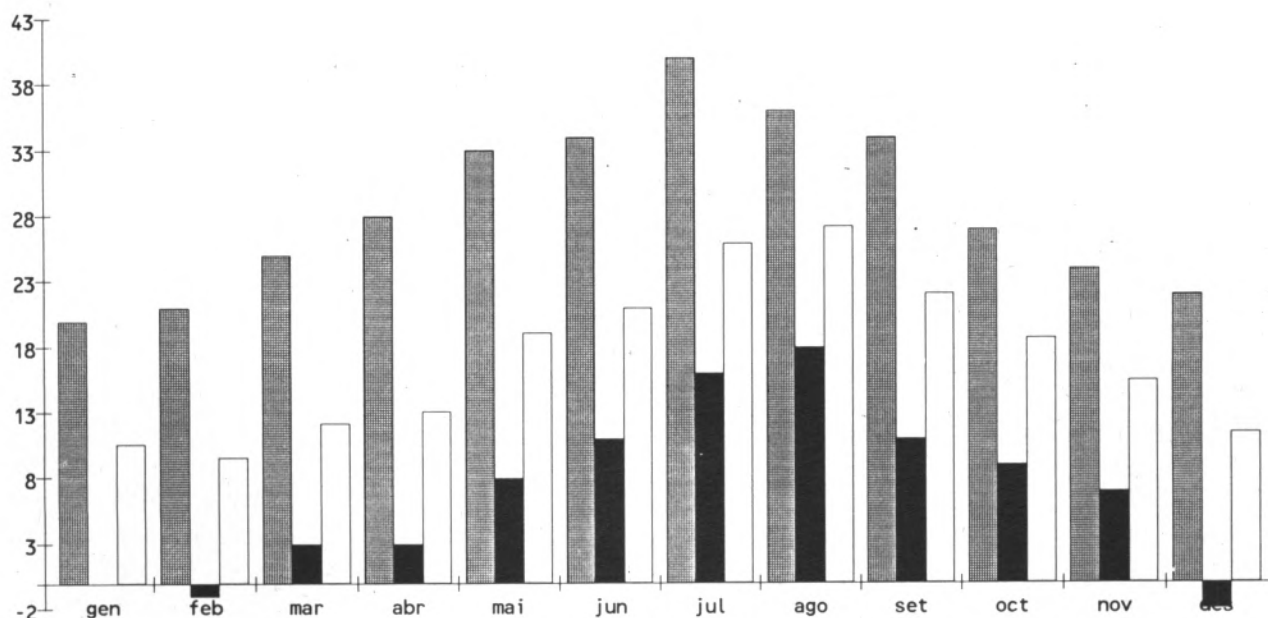
Potser el més anormal d'aquest mes fou la forta pujada de les temperatures, que arribaren als 34°, com a conseqüència d'una entrada de vent del nord d'Àfrica, la qual cosa agreujà encara més la sequera que arrossegàvem des de mesos enrera.

Juny

Del juny hi ha molt poca cosa que contar: només va ploure una vegada i sols arribà als 2 l/m².

		GEN	FEB	MAR	ABR	MAI	JUN	JUL	AGO	SET	OCT	NOV	DES
SERÈ		15	13	20	11	15	20	30	24	05	09	13	13
NUVOLAT		11	11	10	13	11	09	01	06	15	14	13	14
COBERT		05	04	01	06	05	01	00	01	09	08	04	04

Durant el 1994, el cel va estar clar durant 188 dies, mig tapat durant 128 i nuvolat els 48 restants.

En aquesta gràfica podem comparar les **TEMPERATURES MÀXIMES, MÍNIMES I MITGES** que hem tengut.

Juliol

L'únic que podem remarcar d'aquest mes és que el dia 4 tinguérem a Sant Llorenç una entrada d'aire africà que va fer pujar les temperatures fins als 40°C.

Agost

Sol, mosques, xaloc, calor, ametles, vacances i festes. Començarem a veure com molts d'arbres es morien de set per la preocupant manca d'aigua.

Setembre

Finalment, dia 22 es va posar punt i final a una llarga sequera: 115 l/m² des del 1er de gener fins al 21 de setembre. Durant aquest mes en caigueren 164.

Octubre

L'octubre, amb 313 l/m², va ser un mes de brusques, saragalls i torrentades que no feren gaire mal, però tampoc no s'aprofitaren tant com haguéssim volgut.

	GEN	FEB	MAR	ABR	MAI	JUN	JUL	AGO	SET	OCT	NOV	DES
GELADES	10	05										04
CALABRUIX				02								
BOIRES	04	03		03							04	04
TEMPESTES	02	01		04	01		01	01	06	17	01	02
VELOC. DEL VENT	72W	55W	43NE	56N	50W	60NE	36NE	50SW	46NW	58S	37NW	47SW

Com veieu, dels **ALTRES FENÒMENS** només destaquen les tempestes, que exceptuant els mesos de març i juny, n'hi ha hagudes durant tot l'any

Novembre

Aquest mes només es va caracteritzar per una absoluta tranquil·litat meteorològica, perquè no va passar res digne d'esser esmentat.

Desembre

Dues coses són destacades del darrer mes de l'any. La primera, l'absència molt notable de vent, que durant 22 dies no passà

dels 20 km/h de velocitat màxima; la segona el dia 26, quan una forta gelada va fer baixar els termòmetres fins als 2 graus baix zero, la temperatura més baixa de l'any.

Acabam l'any, per tant, amb la paradoxa d'haver tengut una llarga sequera i també un dels anys més plo-guers de la dècada.

Francesc Umbert

Assemblea general de Flor de Card

El dia 14 de gener tingué lloc a ca ses Monges l'assemblea general ordinària de l'associació cultural *Flor de Card*, que, com se sap, està integrada per les persones que durant el darrer any han col·laborat almanco a sis números de la revista. Els qui foren convidats i assistiren a la reunió són els següents: Josep Cortès, Maria Galmés, Xisca Santandreu, Jaume Galmés, Xavier Morell, Guillem Soler, Felip Forteza, Guillem Quina, Joan Santandreu, Aina Simonet, Joana Domenge, Francesc Umbert, Dolors Sánchez i Ignasi Umbert. Estaven també convidats però no comparexeren Isabel Nicolau i Guillem Pont.

En el primer punt, la tresorera Maria Galmés va donar al assistents un detallat balanç econòmic de l'associació, que es pot resumir així com segueix:

Saldo a 8.1.94	437.914 ptes.
Entrades de 1994	1.051.687 ptes.
Suma	1.489.661 ptes.
Sortides de 1994	756.144 ptes.
Saldo a 8.1.95	733.457 ptes.

Va explicar que, de banda el bon

resultat econòmic de l'any, cal assenyalar que una part de l'augment del saldo correspon a diversos atrossos de les institucions autonòmiques quant al pagament de subvencions.

A continuació el secretari va entregar als assistents la relació de tots els col·laboradors de *Flor de Card* durant l'any passat, que puja a un total de 65 persones.

Tot seguit, el president va explicar que quedaven dos acords de l'any passat sense complir: l'edició del catàleg de les restes arqueològiques del terme municipal, a cura d'Alfred Fuster, que no s'havia publicat perquè l'autor encara no l'havia enllestit de tot; i l'inici del suplement sobre rutes ecològiques, que havien d'elaborar conjuntament *Ses Sitges* i *Lleure a Lloure*, pels mateixos motius. Quan els encarregats tinguin el material elaborat procedirem a la seva edició.

S'han complit els acords que assenyalaven que no s'havien d'augmentar els preus de les subscripcions, i que tots els articles havien d'anar signats, i també s'han construït els armaris per guardar les revistes atrossades. Si qualcú n'ha de menester s'ha de posar

en contacte amb na Isabel Nicolau, que és l'encarregada de la distribució.

De cara a enguany, el president proposa l'edició -si és possible durant la festa del llibre- d'un altre volum de la col·lecció *Es Pou Vell*: l'aplec d'articles que s'han anat publicant a la secció *Gent de la nostra gent*, amb textos de Guillem Pont i dibuixos de Josep Cortès. La proposta és acceptada per unanimitat, i se suggereix la possibilitat de demanar una subvenció a la comissió de Cultura del Consell Insular de Mallorca.

També és acceptada la proposta de pujar un 10% el preu de les subscripcions, ja que fa dos anys que es manté la mateixa tarifa.

Quant al sopar de la revista, es plan-tejà la possibilitat de fer-lo a una casa de foravila, però sorgiren diverses dificultats, i al final el secretari, Ignasi Umbert, se n'ha cuidat de cercar un restaurant a la zona costanera. Serà el dissabte dia 18 de febrer, i els interessats tenen temps fins dia 15 per apuntar-se a na Isabel Nicolau. Hi haurà un menú de carn i un altre de peix.

Josep Cortès i Ignasi Umbert

"SA BOTIGA ECOLÒGICA"

C/ST. LLORENÇ, 49 TF: FAX 83 80 90

07530 ST. LLORENÇ DES CARDASSAR

A LA SEVA DISPOSICIÓ:

* ALIMENTACIÓ VEGETARIANA
INTEGRAL
MACROBIÒTICA

* FRUITES I VERDURES DE TEMPORADA
I DE COMRAV ECOLÒGIC DE LA
FINCA DE "SA TAULERA".

* REMEIS FLORALS
"SORIA NATURAL"

* COSMÈTICA NATURAL, SENSE QUÍMIQUES

* PLANTES

* CONSULTA NATURÒPATA

NAIXEMENTS

Dia 27 de desembre va néixer a Sant Llorenç en Jeroni Esteva Alzamora, fill de n'Andreu Molinet i na Maria. Salut!

Dia 4 de gener va augmentar el nombre de llorencins en Gabriel Cambarà Font, fill d'en Mariano i na Jerònia. Enhorabona!

Dia 8 de gener va néixer un altre llorenç, en Francesc Soler Aguiló, fill d'en Montserrat Pelut i na Joana Migolla. Que el vegem créixer amb salut!

El mateix dia 8, i també a Sant Llorenç, va néixer na Rosa González Caldentey, filla d'en Pedro -l'ex-entrenador del Cardassar- i na Margalida Ferrera. La més cordial enhorabona.

I es veu que per l'abril aferraven els empelts, perquè també el dia 8 va néixer n'Aleix Llodrà Galmés, fill d'en Bernat i na Joana. Enhorabona als pares.

Dia 12 de gener, aquesta vegada a Son Carrió, va néixer na Maria Montserrat Pascual Puigserver, filla d'en Mateu i na Magdalena. Salut.

BATEIG

Dia 6 de gener, el dia dels Reis, varen batiar an Joan Albert Llull Sureda, fill d'en Jaume i de n'Aina Manacorina. Que el vegem créixer amb salut.

DEFUNCIONS

El dia de Nadal i a l'edat de 79 anys va morir en Martí Rosselló Carrió, fadrí, que de jove havia estat guàrdia civil i més tard es va dedicar a la veda d'aigua canalitzada i a treballar un hort d'arbres fruiters. Descansi en pau.

El dia de Cap d'Any ens va deixar la carrionera Gabriela Umbert Galmés, de 75 anys. Al Cel sia.

El dia 3 de gener va morir a la zona costanera n'Elsbeth Alish. Les seves despulles foren traslladades a Alemanya, el seu país. Descansi en pau.

L'endemà, el 4 de gener, ens va deixar na Francesca Bauzà Tous, Llaborima, als 84 anys d'edat. Era serverina i sempre havia fet de brodadora. De jove se'n va anar a Xile, on hi va morir el seu marit. Descansi en pau.

Dia 5 de gener va morir en Josep Pujol Arrom, Eixut, als 62 anys d'edat. Era molt afeccionat al futbol i de jove havia fet de foraviler per Sa Carbonera, i més tard va deixar el camp per treballar de picapedrer. Descansi en pau.

El 6 de gener va morir a Sa Coma en José López Sanchez, als 38 anys d'edat. Al Cel sia.

El dia 9 de gener va morir l'alemanya Elisabeth Basse, i les seves restes foren traslladades al seu país.

El dia 11 també va morir un altre alemany, en Heinrich Josef Reinhardt, que també fou repatriat. Haurà estat un mal mes per als turistes que ens visiten. Descansi en pau.

El dia 10 de gener va morir a Sant Llorenç na Margalida Gelabert Negre, a l'edat de 82 anys. Els seus familiars ens han fet arribar la següent nota:

"La família Servera Gelabert vol donar les gràcies públicament per la gran assistència de persones que acudiren tant a ca seva com al cementiri i al funeral, i també al cor parroquial i als concelebrants. I, en general, agraeix de bon cor les mostres d'afecte que ha rebut amb motiu de la mort de la seva mare".

Isabel Nicolau i Aina Simonet

Preguntes en l'aire

Sense saber idiomes no vas enlloc, avui en dia. Això ho saben fins i tot els nens petits i, per això, a la mínima que poden aprenen a parlar. La cosa té mèrit perquè hi ha gent adulta que no en sap, de parlar. Hi ha gent que té vint-i-cinc o trenta-sis anys que encara no sap dir *nguè*, que és el primer que aprèn a dir qualsevol nin de deu mesos.

Imagina't ara: si no es pot anar per la vida sense saber dir *nguè*, com vols anar pel món sense saber anglès? Eh? Com? Et penses que la Thatcher hagués pogut ser primera ministra sense saber anglès? I el Winston Churchill? Mira el Felip Gonsales: per no saber anglès ara és president d'Espanya!

Espero que no et passi el mateix i sàpigues contestar aquesta...

Pregunta: Què vol dir en anglès *"I don't know"*?

L.A./D.C.
de "Pasta gansa"

Raons dels joves per consumir alcohol

El consum d'alcohol per part dels joves, per molt que el coneguem, deixa de sorprendre per la seva aparent generalitat, per les quantitats que es beuen i, sobretot, per la manera de fer-ho. Són molts els adults que expresen la seva perplexitat, convençuts que, a la forma de beure dels joves s'ha produït un canvi radical que els allunya cada vegada més de les pautes que seguien els majors.

Observem, efectivament, que a la pràctica ha desaparegut el consum diari i en família, que ha estat reemplaçat pel consum a llocs públics amb els amics. Aquest consum no es produeix necessàriament a l'interior dels bars, sinó també als empedrats i als carrers d'unes àrees determinades, que són les zones anomenades *de marxa*. A aquests llocs els joves arriben totsols o en grups, i tota l'àrea funciona com un punt de reunió per a la joventut.

Arriben a concentrar-s'hi quantitats importants d'adolescents, generalment molt joves, amb l'única intenció aparent de conversar o simplement estar amb altres. Una característica important d'aquestes reunions és el seu caràcter ambulant (anar de bar en bar), en uns trajectes o *rutes* per a seleccionar *ambients* i començar noves relacions. Això ocorre gairebé exclusivament els caps de setmana, és a dir, a l'horabaixa i vespre dels divendres i els dissabtes i les vigílies de festa.

L'atracció primària d'aquests bars per a la joventut, i de tota la zona que els envolta, és la presència d'una multitud de persones de la mateixa edat i en un ambient lliure del control dels adults. Però no hi ha que pensar que es reuneixen per beure i que prefereixen fer-ho fora de la vista dels pares.

Allò que necessiten és reunir-se amb altres, sentir-se integrats amb un conjunt de persones que estan en les mateixes condicions que ells. D'aquesta manera cadascú troba un reforç a la seva pròpia identitat amb el seu contacte amb els demés.

El desig dels joves d'integrar-se i identificar-se amb els seus iguals, diferenciant-se al mateix temps dels adults, es mostra pel seu ús del temps lliure i les activitats d'oci. A la seva major part, es dediquen a les activitats menys estructura-

des o menys determinades pels adults, motivats pel desig de relacionar-se amb els amics i amb la gent en general.

Els contactes tenen un caràcter casual i festiu, de *relax*. L'estil de vestir és semblant, preferentment amb marques que funcionen com a distintius. N'hi ha pocs que es presentin amb estils que puguin cridar excessivament l'atenció. Els joves amb gusts especials o molt distints dels majoritaris es reuneixen en altres llocs i amb altres grups. Tots cerquen esser acceptats pels seus companys.

Per què consumeixen alcohol?

Hi ha que aclarir que el consum d'alcohol es troba bastant estès, però no afecta a tots. La meitat dels joves entre 14 i 18 anys no prenen begudes alcohòliques. Entre els consumidors, la meitat pren un màxim de tres consumicions (principalment cervesa) durant el cap de setmana, i la resta pot superar les vuit consumicions.

En consumeixen en companyia d'amics o fent-ne de nous, perquè consideren que afavoreix el contacte i el diàleg. Suposen que l'alcohol proporciona seguretat, facilita la desinhibició, intensifica el plaer físic i social i afavoreix la integració i la pertinença al grup. En aquest sentit podem dir que es tracta d'un consum induït pel grup, en tant que constitueix una via per a la integració.

Segons el sistema de creences dels joves, els efectes òptims de l'alcohol s'aconsegueixen en un punt determinat, i es tracta, per tant, de seguir bevent el just per mantenir-lo. Si es passa aquest punt poden aparèixer efectes desagradables. Segons ells, aquesta forma de consum requereix una certa habilitat, que s'assolirà aprenent a beure. És per això que el consum d'alcohol tendeix a augmentar amb l'edat, perquè estan *aprenent* a beure. Aquest augment és molt fort fins als 16 o 17 anys, i llavors ja és menys intens i se sol estabilitzar als nivells alts.

Un error amb conseqüències

Degut a què aquest aprenentatge es dona al mateix temps que el creixement, normalment consideren que l'augment del consum es conseqüència o manifestació

d'un major control de si mateix i del creixement o maduració.

Contràriament a això, augmentar les quantitats que es beuen i beure regularment no és una manifestació de control i de creixement, sinó la base de l'addicció, i l'origen de la major part de conseqüències negatives de l'alcohol (tant a nivell físic com psicològic).

D'altra banda, si tenim en compte que la manera de divertir-se dels joves suposa desplaçar-se d'un bar o una zona a l'altre, sempre cercant nous *ambients* que multipliquin la sensació de contacte amb els altres, el risc d'accident és obvi.

Finalment, la imatge positiva de l'alcohol es comprova per l'escassa importància que donen a les conseqüències negatives del consum. No és que creguin que no pot tenir efectes negatius, però cada un està convençut que ell serà capaç de controlar la situació o d'aturar-se a temps. Creuen que sols poden arribar a ésser alcohòlics els demés, les persones amb problemes o les qui no han après a beure.

No és un comportament estrany.

Aquesta forma de beure i les conviccions que tenen els joves, i les dels adults no són tan distintes com pot parèixer a simple vista.

Des de fa molt temps els bars han estat el punt de reunió, principalment dels homes. S'hi reunien per xerrar, jugar a cartes i dominó, i allò que es pretenia era el simple contacte amb els companys. Durant molt de temps els joves no podien entrar als bars, i sols als darrers 30 anys s'hi han anat introduint. No obstant això, fins a la dècada dels 80 els joves eren minoria en els locals públics.

El consum d'alcohol en aquella època es produïa gairebé sempre a casa i durant les menjades, i essent freqüent també el consum al bar, no era el tipus de consum principal. S'ha observat que cada generació consumeix més freqüentment fora de les menjades, desplaçant-se el consum als locals públics.

Està clar que els joves segueixen unes pautes de consum que representen el resultat d'una evolució que es desenvolupa des de fa molt de temps, però no són ells

els qui han iniciat els canvis.

Les creences i conviccions dels joves sobre l'alcohol també reflecteixen les que tenen els adults. Al nostre país a lo millor no es beu sols per aconseguir els efectes euforitzants de l'alcohol, sinó que l'alcohol acompanya totes les celebracions festives, serveix per a establir i mantenir el contacte amb altres persones, i la majoria d'adults creuen que es bo beure alcohol per posar-se un poc alegres, però sense passar-se.

El problema és que quan aquesta conducta es fa regular, apareixen inevitablement els problemes. Perquè és evident que

consumir quantitats importants d'alcohol de forma regular (encara que sols sia els caps de setmana), es afavorir l'addicció a l'alcohol. Avui podem dir que el nombre de persones afectades per un consum objectivament excessiu d'alcohol representa un problema sanitari de primer ordre, encara que cadascú cregui que en consumeix de manera controlada.

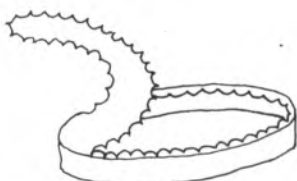
L'alcohol és una diversió perillosa i tots, no sols els joves, haurem de prendre'n consciència. És evident que una de les exigències que se'ns plantegen es trobar alternatives reals per als joves. Això suposa pensar en el temps d'oci, però no

és necessari proposar-los moltes activitats de tot tipus. Els joves cerquen llocs per trobar-se amb la gent de la seva edat i un temps que no estigui programat per altres, i poder utilitzar aquest temps i aquest espai com a ells els agradi.

Ens hauríem d'enginyar per a transmetre a aquests joves, o millor, per a donar-los l'oportunitat de què experimentin, que si disposen del temps i de l'espai, per a molts, la diversió estarà assegurada sense necessitat dels canvis psíquics i físics que creuen trobar baix els efectes de l'alcohol.

Josep Galmés

Espipellades

I en Tomeu Bovet que no deu fer comptes presentar-se a ses eleccions? Ho dic perquè està exposat, si fa mitin, que qualcú li tiri qualche pellerofa de plàtan, una clovella estantissa de taronja, una llauna de sardines o una bossa de fems rapinyada de moix... I és que en es ple d'es novembre passat acordaren pujar-mos un 28% sa taxa de recollida d'es fems a canvi de passar cada dia a dur-lo-se'n, i jo no m'he temut que passin més de tres pics per setmana, talment com l'any passat.

Una de dues, o no fan comptes canviar sa freqüència de sa recollida o no mos pujaran es preu. Lo contrari seria prendre-mos per beneits...

S'altre dia va córrer es rumor que en Baltasar Garzón havia llogat una casa a Sant Llorenç i feia comptes mudar-s'hi per investigar es comptes d'es nostro Ajuntament. Tanta sort que no va ser ver, que m'han dit que n'hi havia qualcun que ja havia perdut sa color i gairebé no li trobaven es pols!

De cara a preparar sa candidatura municipal, Unió Mallorquina ha enviat una carta a tots es seus militants perquè, si volen, se puguin presentar com a candidats o proposar-ne algun altre que no sigui d'es partit.

Vet-aquí una iniciativa que aplaudim i que no crec que hagi duit a terme cap altre partit de Sant Llorenç. Si totes ses seves futures actuacions amb altres aspectes relacionats amb sa política segueixen es mateix camí els haurem de donar s'enhorabona.

Coratge, al.lots, que ja falta poc perquè mos enxufin ses aigües netes, que d'aquí a ses eleccions -es 28 de maig- ja estaran llestes.

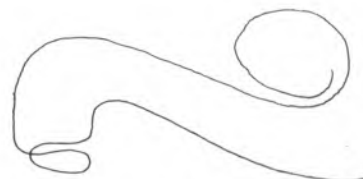
Aquest mes fa dos anys que les volien donar an en Melcion Mascaró amb aquells preus que fiblaven, i com que sa gent no hi va venir a bé, mos han fet esperar tot aquest temps, encara que es tècnics diguessin que ja estaven a punt.

Mos ha sortit cara sa remugada, però es nostros polítics actuen així. Què hem de fer?

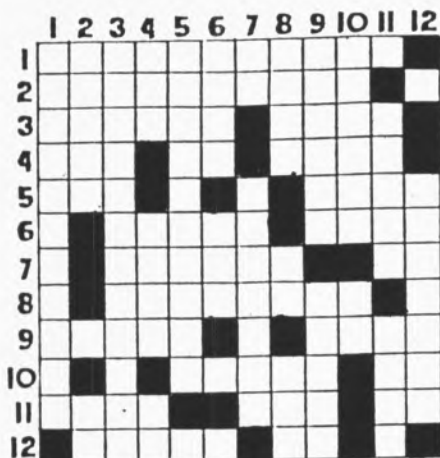
Tenc per mi que an es xipresos que sembraren ran de sa piscina municipal tampoc no els devia agradar gaire sa font d'es granots, perquè s'han estimat més fer es bategot i mustiar-se que haver-la de sofrir nit i dia!

Si voleu venir a celebrar es 23è aniversari de Flor de Card, feis-ho sebre a na Bel de sa Costa, que es sopar serà es dissabte 18 de febrer. Veniu que riurem, que ja s'atraquen ses eleccions i xerrarem de política!

MOTS ENCREUATS

Horitzontals: 1.-Retre honor a algú. 2.-Qualitat d'unànim. Cent. 3.-Terreny abundant en macs o còdols. Temps transcorregut des que un home ha començat a viure. 4.-Repugnància profunda per alguna cosa. leuquin led lobmiS. Petita porció d'una cosa. 5.-Allò que explica o fa entenedora alguna cosa. Símbol del carboni. Fósfor. Raïm despulat dels grans. 6.-Símbol de l'oxigen. Fer mal a algú o alguna cosa. Altars. 7.-Símbol del sofre. Picada, salsa d'all. Grau d'intensitat, de vivesa d'un color. 8.-Un romà. Versat en les lletres. Mil. 9.-Terreny o perfole geològic comprès entre el permia i el juràsic. La primera. Nom de lletra. 10.-Vocal. Consonant. Qualitat d'ardent. Símbol de l'astatini. 11.-Motiu melòdic d'una composició musical. En el lloc on és el qui parla. En certs jocs, cada donada o passada. 12.-So degut a una resonància. cemeG. Nom de lletra.

Verticals: 1.-Abundànciad'humors. 2.-Ona. Consonant. Símbol de l'erbi. 3.-Devoció a la pròpia nació, a la seva unitat, a la seva independència. 4.-Ondulació. Nom de certs menjars cuinats amb olla, especialment el que fa bullint carn i verdures. Cara del dau marcada amb un punt. 5.-Qualitat de ridícul. Consonant. 6.-Títol que tenen alguns prínceps mahometans. Rata. Consonant. Res. 7.-L'última part d'una cosa. Acció de tirar una pedra. 8.-Afeigíó. Doble vocal. El fet d'estar

sense fer res. 9.-Seient amb respatller, per a una persona sola. Idea fixa que ens mena o incita persistentment a fer alguna cosa. 10.-Donar la primera escomesa. Terminació verbal. 11.-Consonant. Cobretaula. Conjunt de rames tallades. 12.-Cent. Immaterial.

Solucions

Horitzontals: 1.-Honorificar. 2.-Unanimitat. C. 3.-Macada. Edat. 4.-Odi. In. Mica. 5.-Raó. C. P.Rapa. 6.-O. Noure. Ares. 7.-S. Allada. To. 8.-I. Lletrada. M. 9.-Trias. A. Erra. 10.-A. S. Ardor. At. 11.-Tema. Aci. Ma. 12.-Ressò. Ia. A.

Verticals: 1.-Humorositat. 2.-Onada. R. Er. 3.-Nacionalisme. 4.-Ona. Olla. As. 5.-Ridiculesa. S. 6.-Iman. Rat. R. O. 7.-Fi. Pedrada. 8.-Item. A. A. Oci. 9.-Cadira. Dèria. 10.-Atacar. Ar. 11.-R. Tapet. Rama. 12.-C. Asòmata.

BROU DE LLETRES

P N O I N D O T G H J K
D E C A L E G R I A C S
N L O N C M R A M T A A
T I G H O A L A A A V N
R R T A N U N L J S E T
A L P I J E K I O A R L
T M O A T R P C R A E L
R P U Q M C R A V I L O
T S R Ç T N D R O N M R
A P O M O A S S N I O E
N E R O L L T N A S D N
C O G I N E M A M O O Ç
A B C R O D A R U E B A
D I M A N T E B C R S T

Dins aquest brou de lletres hi trobareu els noms de deu carrers del poble.

Solució

Nou, Alegria, Creu, Nord, Sfnia, Sant Llorenç, Olivar, Abeurador, Pou i Major.

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
	56 95 53
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

Joieria Femenias

**listes de noces
objectes de regal**

**Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç**

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480

Sant Llorenç

Màxima 22
Mínima -2
Mitja 11'5
Màxima mitja 17
Mínima mitja 6

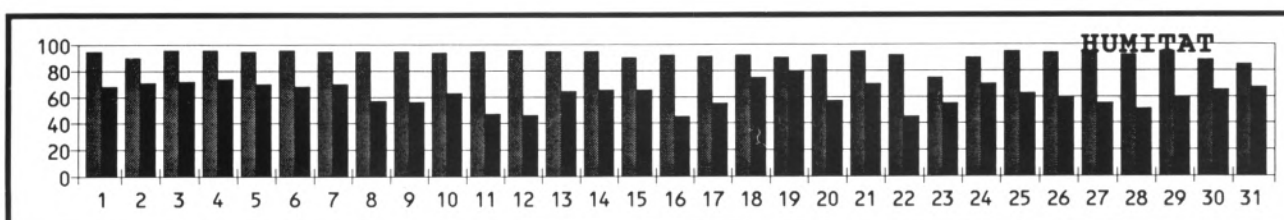
Resum comparatiu del mes de desembre

	1993	1994
Boires	6	3
Tempestes	-	2
Calabruixades	1	-
Pluja (l/m2)	13	287
Dies de cel serè	17	13
Dies de cel cobert	3	4
Dies de cel nuvolat	11	14
Gelades	4	4
Pluja acumulada any	432'7	677

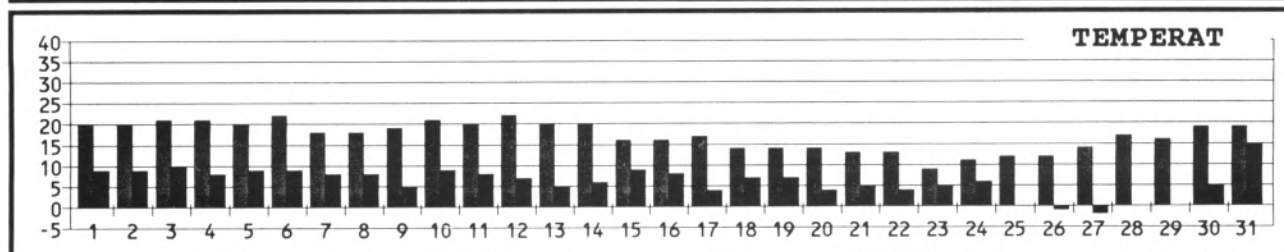
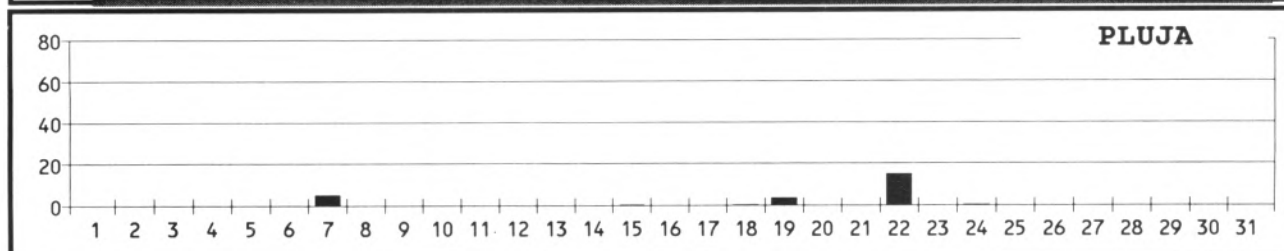
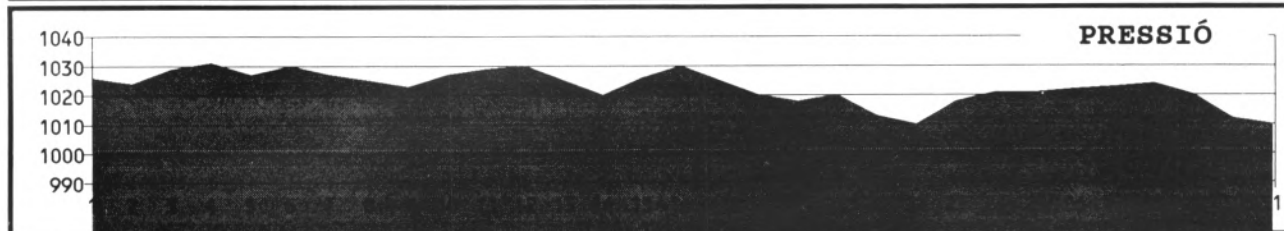
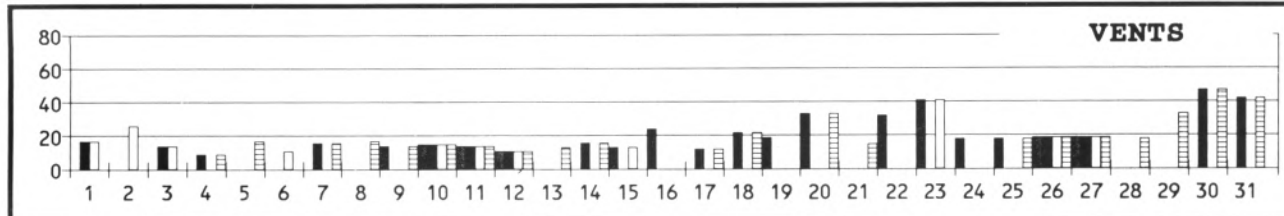
Col.laboradors

Ses Planes (Ca'n Toni)	31
Son Vives (Ca'n Pedro)	32
Son Roca	30
Sa Fontpella	32
Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	28'7
Son Sureda (Ca'n Tomeu)	27
Son Costes (Ca'n Salvador)	27

Des d'on ha bufat el vent

N
S
E
O

Polisportiu

Quin temps fa que parlam del polisportiu, a Sant Llorenç? Anys i més anys, i estam a les mateixes. Mentre pobles veïns com Manacor, Son Servera o Artà disposen d'unes instal·lacions que propicien la pràctica de l'esport, aquí ens hem de conformar amb el que mostren les fotografies d'aquesta pàgina.

Les dues de dalt corresponen al *camp de tennis*, un eufemisme que s'utilitza per indicar un espai embiaixat, amb el trespòl ple de nafres, sense lloc a bastament per córrer i mig tapat de brutícia, que alguns empren per intentar jugar a tennis.

Les de baix són del camp de mini-bàsquet que hi ha ran de les escoles. Aquí s'hi pot comprovar l'absència de canastres i la magnífica idea que tingueren els que el construïren: sembraren arbres a l'únic lloc del poble on no n'havien de sembrar, ran de les línies que delimiten el terreny de joc. Sembla mentida que no vegin el perill que comporta per als jugadors el fet que hi hagi un escaló pràcticament damunt la ratlla, i un arbre a mig metre de distància. Ni aposta ho haguessin pogut fer més malament.

Text: Josep Cortès
Fotografies: Xisca Santandreu

